

УДК: 35.353.2

КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ
ПОЛІТИКИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ
ГОСПОДАРЮВАННЯ

Буряк Ірина Володимирівна,
викладач кафедри державного управління,
публічного адміністрування
та регіональної економіки.
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Сучасні умови господарювання суспільство характеризується динамічним розвитком інформаційних технологій та значною роллю інформації в соціально-економічних відносинах, тому наявність повної, своєчасної та достовірної інформації про процеси, які відбуваються в регіональному розвитку, є необхідною умовою для прогнозування, успішної адаптації до негативних факторів та ефективного впровадження державної політики розвитку. Комплексна система моніторингу використовується для визначення результативності й ефективності стратегій, програм і проектів, офіційними розробниками та виконавцями яких є органи державної влади та місцевого самоврядування різних рівнів.

На жаль, диспропорції у соціально-економічному регіональному розвитку та сповільнене зростання інноваційної інфраструктури не дають можливості сформулювати та впровадити комплексні програми щодо розвитку регіонів. В результаті цього на сьогодні залишається ряд проблем як в соціально-економічному розвитку регіонів, так і впровадженні політики регіонального розвитку, вирішенням яких і повинна займатися сучасна комплексна система моніторингу державної політики регіонального розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій показав, що питаннями моніторингу реалізації державної регіональної політики присвячені праці

багатьох вчених, а саме: І. Валентюк, Н. Гавкалової, Г. Шумської, А. Морозова та інших вітчизняних дослідників.

В сучасній науці нерідко спостерігається ототожнення процесу моніторингу з оцінкою. Втім, слід зазначити, що оцінка будь-якого об'єкту є тимчасовою та проводиться в певний період часу, а моніторинг, як правило, є безперервним процесом спостереження за реалізацією проекту та збором інформації про нього. Тобто, головні відмінності оцінки та моніторингу полягають у термінах їх проведення, масштабах та результатах. Моніторинг найчастіше використовується для систематичного відслідковування ситуацій та виявлення певних тенденцій. У той же час елементи оцінки використовуються в процесі моніторингу [1]. Особливості та відмінності моніторингу та оцінки наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Відмінності між моніторингом та оцінкою

Характеристики	Моніторинг	Оцінка
1	2	3
Процес проведення	Регулярні систематичні щомісячні, квартальні або річні дослідження та спостереження, проведення інтерв'ю або використання інших методів дослідження.	Збір інформації про діяльність в рамках програми, її характеристики і результати, для підвищення ефективності програми. Може проводитись одноразово.
Строки проведення	Постійні безперервні спостереження, протягом всього періоду проведення.	Проводиться в певний момент часу в період проведення найвідповідальніших робіт, наприклад, – на стадії завершення проекту.
Призначення	Забезпечення постійного контролю виконання робіт; покращення виконання проєктів; визначення для впровадження змін до проєкту, особливо в умовах кризи та нестабільності; є джерелом інформації для проведення оцінки.	Підвищення якості проєкту або програми; отримання результатів проєкту або програми.
Особливості	Базисом проведення моніторингу	Не ґрунтується на вимірюванні

	нгу є система індикаторів, які визначаються експертами.	заздалегідь визначених показників (індикаторів);
--	---	--

Продовження таблиці 1

1	2	3
		Використовуються статистичні дані.
Результати	Отримана інформація використовується для проведення аналізу, оцінки та прогнозування.	Отримана інформація може використовуватися як для удосконалення даного проекту, так і для впровадження на окремих стадіях змін.

Отже, моніторинг та оцінка є невід'ємною важливою складовою процесу управління регіональним розвитком і є основою ефективного програмування регіональної політики. Така комплексна система має бути виконуватися на постійній основі на всіх стадіях планування та реалізації ДРП із залученням широкого кола організацій та інституцій, які беруть участь у процесі планування та реалізації ДРП на центральному, регіональному та місцевому рівнях.

При проведенні моніторингових досліджень необхідно володіти точною та достовірною інформацією щодо реалізації державної політики регіонального розвитку. Однак, як правило, інформація існуючих обстежень в основному доступна у вигляді кінцевих річних показників, що не дозволяє зробити комплексний аналіз ефективності у реалізації державної політики регіонального розвитку у динаміці з урахування впливу макроекономічного середовища та швидкоплинних трансформацій в економіці. Тому, на думку автора, необхідно звернути увагу на закордонний досвід де оприлюднюються звіти про результати виконання стратегій, програм і проектів, базованих на аналізі значного переліку кількісних і якісних даних, і мають за мету продемонструвати рівень їх ефективності та відповідності потребам громади [2].

У країнах ЄС є різні підходи щодо організації процесу проведення моніторингових досліджень та оцінювання програм. Водночас обов'язковою є

вимога здійснювати оцінку всіх програм, які мають фінансування з різних Структурних фондів ЄС. Практика показує, що на територіях ЄС моніторинг та оцінка державних програм було запроваджено ще 1988 році, однак відтоді якість оцінювання суттєво зросла, зокрема впродовж щойно завершеного програмового періоду [3].

Одним з основних елементів цього процесу також стала оцінка ефективності програм. Яку, зазвичай здійснюють незалежні від організацій фахівці, котрих залучали до процесу розроблення та реалізації державних програм регіонального розвитку. Та найголовніше, ЄС обов'язковою є практика громадського оприлюднення результатів оцінки.

Підсумовуючи вищенаведений матеріал, варто зазначити, що моніторинг державної політики регіонального розвитку в Україні має поки що незначний досвід, а особливо оцінки результатів та впливу певних заходів політики в силу особливостей процесу формування та реалізації політики, яка лише за останні декілька років зазнає певних трансформацій та набуває стратегічних ознак. Традиційно політика розроблялася та реалізовувалася на максимум середньострокову перспективу, централізовано, лише в рамках державного сектору, що потребувало зовсім інших каналів збору інформації, її презентації, оцінки та прийняття відповідних рішень. Відповідно до сучасних вимог формування та реалізація державної політики, зокрема у сфері ДРП, передбачає більш децентралізований підхід, залучення багатьох партнерських організацій на центральному, регіональному та місцевому рівнях, як у структурі держсектору, так і поза його межами — із залученням представників приватного та недержавного сектору, міжнародних організацій, органів самоорганізації населення тощо.

Література:

1. Буряк І. В. Методичний підхід до проведення моніторингу соціально-економічної діяльності домогосподарств / І. В. Буряк // Управління розвитком:

збірник наукових праць. – Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. – №3 – С. 61 – 68.

2. Моніторинг та оцінювання стратегій і програм регіонального розвитку в Україні / Лендшел М., Винницький Б., Ратейчак Ю., – К.: В-во «К.І.С.», 2007. – 120 с.

3. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part-UA.pdf